

Et ønske om forbybelse

de studerendes forventninger til deres studier på universitetet

Ulriksen, Lars Molter

Published in:
Ungdomsforskning

Publication date:
2000

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Ulriksen, L. M. (2000). Et ønske om forbybelse: de studerendes forventninger til deres studier på universitetet. *Ungdomsforskning*, (september).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

FORVENTNINGER TIL UNIVERSITETSSTUDIER

Studerende ved universiteterne er interesserede i fordybelse, og det er en fordybelse som udspringer af ønsket om at få indsigt i store spørgsmål og i verden omkring de studerende. Samtidig er de studerende ikke blinde for at uddannelser kan føre frem til et arbejde, men det er et arbejdsperspektiv som ikke er knyttet til konkrete eller realistiske forestillinger om hvilke muligheder der er.

Det er nogle af de foreløbige konklusioner fra et forskningsprojekt som undersøger forventninger til universitetsstudier hos studerende og lærere på naturvidenskab på universitetet. I projektet er der gennemført interview med 13 studerende fra RUC (dels fra den naturvidenskabelige basisuddannelse, dels fra overbygningsstudiet i fysik) og 14 fra KU (alle fra første år på fysik). Herudover er der interviewet tre lærere i fysik fra hvert af de to universiteter. Endelig meldte 26 studerende sig til at skrive dagbog for deres første semester, men meget få har gjort det. Én af grundene kan være den oplevelse af tidspres, som mange af de interviewede studerende taler om.

Lige nu (september 2000) er jeg begyndt at analysere interviewene, og det er derfor meget foreløbige resultater jeg kan præsentere. Men der er nogle tendenser som viser sig i de studerendes forventninger til studiet, og i baggrunden for deres valg.

Fordybelse og svar

I alle interviewene, hvor nogle blev gennemført som gruppeinterview mens andre er individuelle interview, blev det diskuteret hvad det fascinerende er ved fysik - og dermed også hvad der fik dem til at søge ind på studiet. Her går de samme svar og overvejelser igen hos de fleste af de interviewede studerende, og de trækker i to retninger. Den ene er ønsket om at kunne forstå verden omkring sig, at vide hvorfor tingene opfører sig som de gør. Den anden er en oplevelse af glæden ved at 'kunne regne den ud' - glæden ved oplevelsen af at en opgave langsomt bliver overvundet og løst.

Men det er den første begrundelse som er mest fremherskende. Den har lidt forskellige udformninger, men det gennemgående er ønsket om at kunne forstå og forklare fænomener omkring en. For nogle er det knyttet til konkrete oplevelser og erfaringer. Det kan være erfaringer fra at sejle, hvor det er bølgenes og skyernes bevægelser, og de informationer som kan hentes herfra, som fascinerer; eller det kan være oplevelser med naturfænomener som laviner og at det er muligt at regne sig frem til bevægelserne, så lavinerne kan skydes ned; men det kan også være en mere generel fascination af at der er fysik over det hele: når bussen starter, når vand løber ud af en vask. For andre er det et mere omfattende ønske - drømmen om en videnskab som kan forklare alting, og hvor der er et svar.

Men der ligger også hos nogen af de studerende en begrundelse i bare at få ny viden, at opdage nye ting, at få aha-oplevelser. Da den ene interviewer spørger en mandlig studerende hvad han kan bruge al den viden til, svarer han: *"Aner det ikke. For mig, indtil videre synes jeg det er fedt nok at få den."*

Med de nuancer og forskelle der også er mellem de enkelte studerende, er det alligevel et fremherskende træk at den søgen efter viden eller indsigt, som de studerende nævner som drivkraft, henter sin begrundelse i de studerendes egne ønsker og lyst til at få mere viden. Begrundelserne hentes stort set ikke udenfor.

Men der er også tegn i materialet på at det kan være en stærk diskurs som trænger andre opfattelser tilbage. Eller med andre ord: at de studerende som måske nok synes viden og indsigt kan have mening for andre end dem selv, har svært ved at komme til orde når andre unge (og måske også andre iøvrigt) taler om studier.

I ét af gruppeinterviewene siger en kvindelig studerende:

"Det der så også gør fysik ekstra spændende, det er så også et eller andet sted at der er også teknologi i det, og der er noget ... jeg føler et eller andet sted måske jeg kan bidrage med lidt mere, end hvis jeg er i stand til at analysere en novelle eller et digt."

Men det er ikke en opfattelse der finder genklang hos de tre andre studerende i interviewet. En mandlig studerende, Bjarke, siger at det nok egentlig mest er for at han selv skal finde ud af noget: *"At verden så måske også finder ud af det, det er så en sidegevinst. Men altså, det er hovedsageligt mig selv, for mig selv jeg gør det. Det er min egen interesse jeg plejer, ikke."*

Og en anden mandlig studerende fortsætter: *"Det synes jeg også. Jeg er egoist. Jeg tænker ikke så meget på hvad jeg kan give verden, men måske mere hvad verden kan give mig."* Og den sidste studerende, en kvinde, siger:

"Jeg ville ikke sætte mig ned og så finde ud af, ham ude i... at et eller andet sted ude i, uden for den videnskabelige verden, der sidder der nogen med det der problem, så ville jeg ikke gå ind og så finde ud af hvad jeg kunne gøre for at løse det problem. Det er jeg bare sikker på at sådan ville jeg slet ikke tænke. Det er hvad jeg synes er spændende, og .. ja, sådan hvad de kan lære mig".

Efter disse tre klare markeringer af at det er egne interesser og egen udvikling som er vigtige som begrundelse og drivkraft, mens det slet ikke indgår som vægtigt element om andre kunne have fornøjelse eller gavn af det man lavede som fysiker eller akademiker, trækker den første studerende i land:

"Det er heller ikke sådan at jeg tænker i nytte direkte, nytteeffekt når jeg snakker om det, fordi jeg ved også, altå hvis jeg skal ud og forske i noget, så bliver det udelukkende min egen interesse, der skal drive værket, og der skal bestemme hvad jeg skal lave. Men .. jeg mener altså .. det er bare den sideeffekt som Bjarke også snakkede om, at det forhåbenligt er noget der også kan give et eller andet .. øh .. sådan som jeg godt kan lide ved det."

Betoningen af det individuelle og egeninteressen kommer også frem i de individuelle interview, så det er ikke alene noget som knytter sig til et pres i forhold til hvad det er acceptabelt at mene i gruppen. Men det er nok værd at hæfte sig ved at der kan være tale om en dobbelt situation af dels en ret grundlæggende forståelse hos de studerende, nemlig at vurdere det relevante ud fra ens egen forståelse, og dels en orientering i retning af hvilke forståelser som er kulturelt gangbare blandt ligestillede.

Arbejdsperspektivet er ikke væk, men heller ikke vigtigt

Et andet element som er interessant i de foreløbige analyser er forholdet til arbejdet. Indgår der overhovedet et arbejdsperspektiv i de unges forventninger til studiet? På den ene side må man sige, at det gør der. Flere af de studerende siger noget om hvad de forestiller sig efter

studiet. På den anden side er det svært at sige om det reelt er et arbejdsperspektiv. Det er dels ret diffust, dels er det først og fremmest knyttet til forskning som erhverv, og her bliver det af de studerende knyttet sammen med ønsket om at kunne arbejde med det man har lyst til, og med muligheden for at kunne fordybe sig. Der er altså ikke tale om et klart og realistisk jobperspektiv, og hos flere af de studerende bliver det også afvist at arbejdsperspektivet skulle være vigtigt. Som en studerende siger: *"Jeg synes bare det interesserer mig lige nu."*

Og at det ikke nødvendigvis er et helt realistisk perspektiv illustreres af en anden studerende. Han fortæller om en forelæser som havde sagt at der er større sandsynlighed for at blive berømt rock-stjerne, end for at blive forsker inden for fysik i Danmark.

Der er med andre ord nok en åbenhed over for at der er et arbejdsliv efter studiet, men det er ikke noget der har stor betydning her og nu, og det er ikke særligt konkret for de studerende. Den tendens kan finde støtte i nogle resultater fra en mindre undersøgelse vi i 1998 lavede blandt de studerende som netop var blevet optaget på én af RUCs tre basisuddannelser. Da RUCs informationskontor sendte et spørgeskema ud til studerende med syv spørgsmål om informationsmateriale og begrundelser for at vælge RUC, stillede vi et ottende spørgsmål: "Hvad forventer du at få ud af din RUC-uddannelse?", og så var der tre linier til at svare på.

Af de 1012 studerende som det år begyndte på studiet var det kun de 623 som sendte skemaet retur og kun 466 som svarede på det ottende spørgsmål. Svarene giver derfor ikke uden videre et retvisende billede i detaljer, men det giver et indtryk og nogle hovedlinier. De studerendes svar blev skrevet som tekst, og er efterfølgende kodet i nogle kategorier som er blevet opstillet på baggrund af et udsnit af skemaerne. Hvert svar kan ligge inden for flere kategorier.

I denne kategorisering havde en fjerdedel af de studerende et svar som placerede sig inden for kategorien "Job, arbejdsmarked", og der er ingen markant forskel mellem de tre basisuddannelser. Men ser man på de formuleringer som ligger til grund for kategoriseringerne, viser der sig dels at være nogen studerende som har ret konkrete forestillinger (for eksempel denne studerende: *"at blive ansat som datalog"*), men også et billede af en diffus arbejdsorientering, som vel mest består i at man gerne vil have et arbejde bagefter, og det skal være et spændende arbejde. Det er typisk udsagn som disse to: *"at jeg kan kvalificere mig til et ordentligt job"* og *"jeg håber at finde det, jeg ønsker at beskæftige mig med resten af livet"*.

Det er i hvert fald ikke en dominerende forestilling at man arbejder målrettet hen mod et job som kan forsørge én. En studerende fortæller i et af interviewene at det skal jo være interessen som driver værket - man skal læse fordi man har lyst til det, fordi man synes det er spændende. Så spørger den ene interviewer: *"Men det kunne også godt være drivkraften at man fik sig en uddannelse, og man så kunne få et arbejde med det eller..."*. Og hertil svarer den studerende: *"Ja, det, det tror jeg bare ikke folk.. så tror jeg, så skal man gå i en bank eller sådan noget. Fem år med noget som ikke interesserer en, det er lang tid."*

Foreløbig sammenfatning

Billedet af de studerende som orienterede mod selvudvikling og som individualiserede, finder de en vis støtte i det nye projekt. Samtidig peger projektet på at de unges valg af uddannelse foregår ud fra et helt personligt perspektiv på lyst og interesse, men at denne interesse ikke altid viser sig som tematisering af én selv. Den kan også vise sig som et ønske om at få viden og indsigt i hvad der sker omkring en.

Lidt mere om projektet

Projektet 'Forventninger til universitetsstudier' har været i gang siden sommeren 1999, og er finansieret af Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik. Det går tæt på nogle af de studerende som i 1999 påbegyndte et universitetsstudium i fysik på Roskilde Universitetscenter (RUC) og på KU eller på den naturvidenskabelige basisuddannelse på RUC. Men det kunne for så vidt have handlet om mange andre uddannelser.

Projektet vil forsøge at afdække hvilke forestillinger som findes blandt de nystartede studerende og blandt lærere - både de forestillinger som de selv er klar over de har, og de forestillinger som viser sig mellem linierne, når lærerne og de studerende taler om faget og om studiet. Men projektet vil også se på hvilken betydning rammerne for studiet har for læreres og studerendes muligheder for at handle.

Projektet er også tænkt som en videreførelse af den undersøgelse som Birgitte Simonsen og jeg skrev om i bogen *Universitetsstudier i krise* fra 1998. Her tegnede vi en profil af de moderne studerende, men vi gjorde det især på baggrund af studerende fra humaniora. Ville det være det samme på andre hovedområder? Dermed er undersøgelsen om forventningen til universitetsstudier også et bidrag til forståelsen og nuanceringen af billedet af de unge studerende.

Lars Ulriksen